



MECANISME POLITICO-DIPLOMATICE PENTRU REZOLVAREA CONFLICTELOR ARMATE

POLITICAL AND DIPLOMATIC MECHANISMS FOR RESOLVING ARMED CONFLICTS

Drd. Iuliu-Octavian VLADU*

Nedreptățile sociale, guvernarea slabă, rivalitățile etnice și religioase, precum și lipsa toleranței de orice tip în combinație cu luptele pentru controlul diferitelor resurse naturale au condus către izbucnirea de conflicte violente. Originea conflictelor armate rezidă într-un mix de factori socio-politici și de acumulare a diferitelor tensiuni alimentate de lipsa dialogului real dintre actorii din viața internă și externă a statelor. Având consecințe nefaste asupra condițiilor de viață, în special a populațiilor vulnerabile, și perturbând întreg sistemul public și social al unui stat, conflictele armate tind de cele mai multe ori să amenințe securitatea regională și chiar pe cea globală. Odată ce războiul a devenit ilegal, statele au fost obligate să soluționeze disensiunile dintre ele fără a recurge la forță și la amenințarea cu forță. Cu toate acestea, în anumite cazuri impuse de condițiile socio-istorice, mijloacele tradiționale de rezolvare a conflictelor armate nu trebuie omise.

Social injustice, poor governance, ethnic and religious rivalries, as well as the lack of tolerance of any kind in combination with the struggles to control various natural resources have led to the outbreak of violent conflicts. The origins of armed conflicts lie in a mix of socio-political factors and the accumulation of different tensions fueled by the lack of real dialogue among the actors in the internal and external affairs of states. Having adverse consequences on the living conditions, especially of vulnerable populations, and disrupting the entire public and social system of a state, the armed conflicts often tend to threaten regional and even global security. Once the war became illegal, states were forced to resolve their dissensions without resorting to force and the threat of force. However, in some cases imposed by the socio-historical circumstances, the traditional means of resolving armed conflicts should not be omitted.

Cuvinte-cheie: conflict armat; mecanisme politico-diplomatice; mediere; negociere; rezolvarea conflictelor.

Keywords: armed conflict; political-diplomatic mechanisms; mediation; negotiation; conflict resolution.

În general, atunci când se discută despre conceptul de conflict, de cele mai multe ori acesta este văzut ca fiind situația de incompatibilitate și de urmărirea a unor obiective antagonice dintre doi sau mai mulți indivizi ori grupuri. Desigur, în funcție de mediul de apariție al conflictului se poate constata diversitatea definițiilor ce pot clasifica conflictele, precum conflictele intrapersonale sau interpersonale și de grup ce se întâlnesc în diferite aspecte ale vieții cotidiene. Din perspectiva tipurilor de relații și interacțiuni care se ivesc, conflictele se pot desfășura pașnic sau violent prin utilizarea forței. În ceea ce urmează, mă voi referi la cea de-a doua categorie de conflicte, și anume cele ce utilizează forța și, în mod specific, forța armată.

Un conflict armat este un proces dinamic de confruntare violentă între două sau mai multe părți implicate. Conform definiției cercetătorilor de la Uppsala Conflict Data Program¹, conflictul armat este o incompatibilitate ce implică un guvern sau un teritoriu în care este utilizată forța armată între două părți, dintre care cel puțin unul este guvernul unui stat și are ca rezultat cel puțin 25 de decese legate de luptă.

Conform legilor ce alcătuiesc dreptul internațional umanitar, există două tipuri de conflicte: conflictele internaționale și conflictele de natură noninternațională². Astfel, conflictul armat internațional este formă de luptă armată între două subiecte de drept internațional. Acest fapt nu implică, în mod necesar, recunoașterea formală de către beligeranți a stării de război. Având o accepțiune mai largă decât conceptul de război, termenul de conflict armat internațional³ este definit în articolul

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: vladuocavian@yahoo.com



2 comun din Convențiile de la Geneva din 1949, ca un război interstatal între două sau mai multe state în care s-a făcut o declarație de război sau un conflict armat apărut între două sau mai multe părți contractante. Protocolul adițional I al Convenției de la Geneva din 1977 recunoaște conflictul armat internațional, așa cum este definit în art. 2 comun al Convențiilor de la Geneva din 1949, la care adaugă „conflictele armate în care popoarele luptă împotriva dominației coloniale și ocupației străine și împotriva regimurilor rasiste, în exercitarea dreptului popoarelor de a dispune de ele însele, consacrat în Carta Națiunilor Unite și în Declarația referitoare la principiile de drept internațional privind relațiile amicale și cooperarea între state în conformitate cu Carta Națiunilor Unite” (art. 1, pct. 4). Războaiele de eliberare națională, războaiele împotriva ocupației străine și războaiele împotriva regimurilor naziste sunt considerate conflicte armate internaționale. Conform articolului 42, cap. VII din Carta ONU, statul care recurge la folosirea forței, sau la amenințarea cu forța, este considerat agresor prin hotărâre a Consiliului de Securitate al ONU. Se face referire la conflictul internațional atunci când dezacordurile dintre două state dau naștere la intervenția forțelor armate una împotriva celeilalte, indiferent de gravitatea rezultatelor (numărul victimelor) și de durata acestora.

Situația de conflict armat neinternațional⁴ este determinată de purtarea ostilităților prin intermediul forțelor armate în interiorul unui stat. În acest caz, părțile implicate în conflict nu sunt state suverane. Pot exista situații în care este implicat guvernul unui stat, cu una sau mai multe facțiuni armate, dar și situații când facțiunile armate luptă între ele fără ca forțele armate guvernamentale să intervină. Fiind cunoscute sub denumirea de conflicte armate interne, ele sunt definite în cel de-al doilea Protocol adițional de la Geneva din 1977, ca fiind acele „conflicte care se desfășoară pe teritoriul unei Înalte Părți Contractante, între forțele sale armate disidente sau grupuri înarmate organizate care, sub conducerea unui comandament responsabil, exercită un asemenea control asupra unei părți a teritoriului său, astfel încât să-i permită să desfășoare operațiuni militare susținute și coordonate și să aplice prezentul Protocol”. Există situații în care un conflict armat intern se poate internaționaliza devenind astfel conflict armat intern internaționalizat. Astfel de conflicte se pot întâlni atunci când unul sau mai

multe state străine intervin cu propriile lor forțe armate în favoarea uneia dintre părți sau două state străine intervin cu forțe armate, fiecare în favoarea uneia dintre părți. Un conflict nu are caracter internațional atunci când izbucnesc ostilități între forțele armate guvernamentale și grupurile armate organizate pe teritoriul național.

Conflictele sunt situații dinamice, caracterizate printr-o intensitate care variază în funcție de timp și de faza ciclului de viață al conflictului. Durata unui conflict armat este incertă și se poate extinde pe parcursul mai multor ani sau chiar a zeci de ani. Unele conflicte au un ciclu de viață nelinear putând fi întrerupte pentru un timp și reluate mai târziu. Cauzele imediate și pe termen lung ale izbucnirii conflictelor armate se pot reduce la interesele divergente cu privire la controlul și la utilizarea resurselor disponibile pe teritoriu, la obiective ce nu pot converge, precum și de la o anumită doză de frustrare ca rezultat al imposibilității realizării acestor obiective. De regulă, conflictele debutează cu o escaladare a tensiunilor dintre adversari care, în lipsa unor măsuri preventive prompte și a unui dialog reușit, degenerază în violență cu efecte dintre cele mai grave asupra vieții politice, economice și sociale. Situația pașnică existentă înainte de începerea conflictului este astfel perturbată, de ce mai multe ori se asistă la o intensitate crescândă și episoade de violență cu o frecvență din ce în ce mai mare.

Rezolvarea unui conflict necesită parcurgerea mai multor faze. O prima fază este reprezentată de gestionarea conflictului. În această etapă, obiectivul este acela de a combate violența, de a restrânge aria de manifestare a violenței, precum și scăderea intensității acesteia, pentru a preveni răspândirea conflictelor. Soluționarea conflictului, prin negocierea și semnarea unui acord formal care pune capăt conflictului, este cea de-a doua fază și determină condițiile care trebuie respectate și măsurile ce se impun a fi luate. În mod ideal, un mediator, o persoană sau o instituție ce se află în afara conflictului, este chemată să conducă negocierile. Apoi, în conformitate cu termenele și condițiile stabilite se poate trece la aplicarea acordurilor de pace. Eliminarea cauzelor structurale ale conflictului, care este cea mai complexă fază din procesul de rezolvare a unui conflict, dar și cea care va determina succesul rezolvării conflictului și sustenabilitatea păcii, încercându-se să se înlăture



o eventuală recidivă la violență. Nu în ultimul rând, reconcilierea este faza destinată reconstruirii relațiilor afectate de conflict.

Rezolvarea conflictelor este un proces care include inițiative pe termen scurt și lung destinate să pună capăt violenței și combaterii și să remedieze cauzele structurale ale conflictelor violente sau armate, transformându-l într-un conflict gestionat bazat pe pace. Unele dintre acestea au fost practicate din timpuri străvechi. În cetățile grecești, adesea era folosită instituția arbitrajului pentru aplanarea diferendelor dintre ele. În epoca feudală, atunci când biserica juca un rol predominant în viața internațională, rezolvarea neînțelegerilor dintre state era încredințată papilor, ce aveau calitatea de mediatori sau de arbitri. Pe măsură ce influența bisericii a început să se diminueze, misiunile pașnice au fost încredințate monarhilor. Începând din secolul al XVIII-lea au avut loc transformări multiple, de la progrese tehnologice și până la dezvoltarea căilor de comunicație, relațiile dintre state nu aveau cum să se desfășoare ca și până atunci. Astfel au apărut o serie de principii de drept internațional, precum principiul suveranității, egalității în drepturi, neintervenției în treburile interne. În acest mod s-au creat premisele pentru promovarea mijloacelor pașnice de rezolvare a conflictelor. „Mediațiunea obligatorie” a fost consacrată în Tratatul de pace de la Paris din 1856, care a pus capăt războiului Crimeii și a recunoscut Turciei „binefacerile dreptului public european”. Tratatul prevedea ca în cazul unei neînțelegeri între vreuna dintre marilor puteri și „Sublima Poartă” să recurgă la acest procedeu toate părțile semnatare. Ulterior, conceptul de reglementare pașnică a cunoscut o evoluție importantă la cele două Conferințe de pace de la Haga din 1899 și 1907. În acest sens, în urma celor două Conferințe a fost adoptată Convenția cu privire la aplanarea conflictelor internaționale, care a codificat procedurile folosite discreționar până atunci. Mediațiunea, procedeu obligatoriu introdus prin Tratatul de la Paris din 1856, a devenit opțională prin introducerea unui amendament ce invocă folosirea acesteia în funcție de circumstanțele prielnice utilizării ei. Convenția din 1899 a introdus un nou mijloc de reglementare pașnică, și anume ancheta internațională. Rezultatele celor două Conferințe de la Haga în domeniul reglementării pașnice a conflictelor au constituit un puternic impuls pentru

dezvoltarea ulterioară a conceptelor, precum arbitrajul internațional. De asemenea, ancheta internațională s-a aflat pe agenda celei de-a doua Conferință de Pace de la Haga (1907), procedeu ce a cunoscut o reglementare mult mai dezvoltată în tratatele Knox. Prin Tratatul de la Versailles din 28 iunie 1919 a fost înființată Societatea Națiunilor, ce avea drept scop dezvoltarea cooperării dintre națiuni și garantarea păcii și siguranței și îi obliga pe semnatori să nu recurgă la război și să întrețină relații internaționale transparente bazate pe justiție și onoare.⁵ Astfel a luat naștere un alt mijloc de reglementare pașnică – justiția internațională. Societatea Națiunilor a fost prima organizație internațională care a utilizat principii noi în soluționarea conflictelor internaționale. Împreună cu arbitrajul, reglementarea judiciară a constituit principala cale de reglementare pașnică a conflictelor în sistemul Societății Națiunilor, ce era compus din agenții, comisii și Curtea Permanentă de Justiție Internațională.

Dezvoltarea dreptului internațional public, după adoptarea Cartei Națiunilor Unite (1945), a dus la consacrarea obligației statelor de a rezolva litigiile dintre ele prin mijloacele politico-diplomatice ale ONU. Carta ONU a statuat principiul soluționării diferendelor internaționale prin mijloace pașnice ca fiind obligația internațională a statelor pentru aplicarea acestui principiu fundamental al dreptului internațional public. Curtea Permanentă de Justiție Internațională a consacrat definirea diferendului internațional „un dezacord asupra unei chestiuni de drept sau de fapt, o contradicție, o opoziție de teze juridice sau de interese”⁶. Conform jurisprudenței Curții Internaționale de Justiție, dezacordul apare la momentul în care „un guvern în cauză constată că atitudinea observată la cealaltă parte este contrară manierei de a vedea a primului”⁷. Pentru analiza posibilelor diferende internaționale, importante sunt cauzele situațiilor de crize internaționale care ar putea duce la violarea păcii⁸. Carta ONU, prin art. 34, conferă dreptul Consiliului de Securitate de a „ancheta orice diferend care ar putea duce la fricțiuni internaționale sau ar putea pune în pericol menținerea păcii și securității internaționale”.

Modalitățile pașnice de soluționare a diferendelor internaționale pot fi clasificate în trei categorii. Cea mai importantă categorie este cea a mijloacelor politico-diplomatice. Acestea sunt: negocierea, medierea, ancheta internațională,



concilierea și bunele oficii. Arbitrajul și soluționarea judiciară sunt mijloace jurisdicționale, reprezentate de procedee precum arbitrajul și soluționarea judiciară, ce se desfășoară, în principal, la Curtea Internațională de Justiție și cea de-a treia categorie: mijloacele de soluționare a litigiilor în cadrul organizațiilor universale sau regionale.⁹

Mijloacele politico-diplomatice de soluționare a conflictelor internaționale sunt opuse celor jurisdicționale, nu au un caracter obligatoriu sau coercitiv și sunt prima opțiune pentru soluționarea oricărei dispute. De cele mai multe ori, negocierile sunt primul pas din complexul proces ce are ca finalitate soluționarea conflictului. Mijloacele de soluționare politico-diplomatice sunt de preferat, deoarece ele conțin într-o mică măsură caracterul formal dat de un cadru instituțional, ceea ce ajută părțile să-și armonizeze punctele de vedere până în momentul atingerii unui numitor comun. Părțile implicate într-un conflict ce recurg la mijloacele politico-diplomatice au libertatea de a alege, pe de o parte, pe oricare dintre mijloacele de soluționare pașnică sau chiar de a alege o combinație între mijloacele politico-diplomatice și cele cu caracter jurisdicțional. Pentru a soluționa un conflict, părțile pot alege să poarte negocieri directe sau pot apela la intervenția unui terț, prin intermediul procedurilor de mediere sau după caz, recurgându-se la bunele oficii, ancheta internațională ori conciliere.

Negocierea este cea mai simplă și uzitată metodă de a rezolva un conflict, indiferent de cauzele ce stau la baza acestuia. Negocierile diplomatice dintre statele aflate în conflict armat reprezintă, în mod cert, mijlocul cel mai eficace de a se ajunge la o rezolvare viabilă a diferendului. În cercurile politico-diplomatice internaționale, negocierea este definită ca fiind „arta posibilului”. Nu se poate negocia dacă nu există dorința comună de a întreține relații pașnice și amicale, pentru de a găsi o soluție unei probleme litigante. Experiența în domeniu a dovedit că pentru aceasta este necesar să existe obiectul negocierii, punctele de vedere a două state pentru problemele în litigiu să fie suficient de bine definite, pentru ca rezolvarea lor să fie realizată. Părțile trebuie să fie dispuse la concesi, pentru a se elimina pozițiile antagonice. Actul negocierilor semnifică în sine recunoașterea simultană a renunțării la forță și acceptarea unei căi pașnice de soluționare a diferendelor. Negocierea are un rol important în rezolvarea diferendelor,

indiferent de obiectul acestora (dezacorduri politice, juridice, economice, teritoriale, etnice etc.). Negocierile sunt un instrument flexibil ce nu intră sub strictețea procedurilor politico-diplomatice și juridice. Elementele negocierilor și condițiile pentru desfășurarea lor se stabilesc pe cale amiabilă de părțile implicate în diferendul respectiv. Cu toate acestea negocierile rămân vulnerabile la influențele unor factori de conjunctură. Întotdeauna elementul neprevăzut poate afecta dialogul dintre părți. De aceea, opinia publică și mijloacele de comunicare în masă pot juca un rol determinat în procesul de negociere. Atât în sens pozitiv, cât și în sens negativ prin interpretarea publică a diferitelor mișcări pe care părțile le fac în cursul negocierilor. Dreptul suveran al popoarelor de a dispune de soarta lor stă la baza libertății de decizie, mecanism care reprezintă una dintre regulile de bază în teoria negocierilor.

Medierea este un mecanism politico-diplomatic care are aplicare eficientă în cazul conflictelor armate de lungă durată. Scopul medierii este acela de găsi soluția negociată și acceptată de către ambele părți. În epoca modernă, numeroase conflicte armate s-au rezolvat prin negocieri de pace, mijlocit prin medierea unei terțe părți. Obiectivul medierii este rezolvarea stărilor conflictuale, iar problema majoră pentru această metodă de soluționare a conflictelor este aceea că prin mediere se caută identificarea unui acord cu implicare voluntară, permanentă și conștientă a părților care vor aplica, ulterior, soluția identificată. Se consideră că această metodă are meritul de a reduce barierele comunicaționale în vederea soluționării disputelor ceea ce poate adăuga plus valoare procesului de negociere. În procesul de mediere este important a se convinge părțile aflate în litigiu că mediatorul înțelege poziția fiecăreia, este imparțial, iar scopul activităților este de a se îndeplini cât mai bine rolul de mediator pentru cazul în speță.

Potrivit articolului 3 din Convenția de la Haga pentru reglementarea pașnică a conflictelor internaționale, din 18 octombrie 1907¹⁰, oferta de mediere nu trebuie să fie considerată ca un act inamical. Articolul 4 prevede că rolul mediatorului constă în a pune de acord pretențiile opuse și de a calma resentimentele statelor aflate în conflict. Funcțiile mediatorului încetează la momentul când s-a constatat fie de către o parte în litigiu, fie de către mediator, că mijloacele de reglementare a diferendului propuse nu sunt acceptabile. Prin



mediere pot fi promovate, în mod simultan, interese defensive și ofensive. Mediatorii acționează în mod defensiv atunci când într-un conflict actorii amenință interesele mediatorului. Găsirea unei soluții pentru un conflict este importantă pentru mediator datorită rezultatelor soluționării conflictelor asupra relațiilor mediatorului cu părțile beligerante. Un conflict între două state poate genera situații favorabile pentru o putere rivală pentru a interveni în conflict și de a-și mări influența politico-militară în regiune.

Bunele oficii se caracterizează prin acțiunea amiabilă a unui terț ce intervine pentru a facilita contactele directe între părțile implicate într-un conflict și pentru a facilita procesul de negociere sau reluarea acestuia în cazul în care a fost întrerupt. Facilitarea asigură suport fluidizării și încurajării contactelor între părțile aflate în conflict. Trăsătura de bază a bunelor oficii este aceea că terțul nu participă la negocierile părților odată ce acestea au fost demarate. Organismul sau persoana care oferă bunele oficii poate asigura transmiterea de propuneri între părți. Ca și celelalte mecanisme politico-diplomatice, bunele oficii au un caracter facultativ atât pentru statele-părți aflate în conflict, cât și pentru părțile terțe. Soluționarea bunelor birouri a fost realizată de mai multe tratate internaționale și bilaterale.

Ancheta internațională reprezintă mecanismul politico-diplomatic de soluționare a conflictelor internaționale prin care o instituție sau un individ desemnat de părți într-un diferend investighează situația lucrurilor, precum și pretențiile părților. Ancheta internațională determină circumstanțele în care a apărut conflictul, luând decizii în această privință, dar care nu obligă părțile implicate. Altfel spus, ancheta internațională este folosită în caz de divergențe între părțile la un litigiu, cu privire la starea lucrurilor care l-au generat, având ca scop determinarea exactă a faptelor și clarificarea circumstanțelor care au condus la apariția conflictului. Comisia de anchetă este constituită în mod liber de părți, cu excepția cazului când un tratat a prevăzut o comisie permanentă. Comisia poate examina diferite acte, poate audia martori și experți, poate să se deplaseze la fața locului (aceasta presupune acordul părții care exercită suveranitatea statală asupra teritoriului respectiv). Comisia de anchetă elaborează un raport limitat la constatarea faptelor, nu are caracterul unei sentințe arbitrară, părțile au deplina libertate să decidă asupra efectelor raportului.

Interesele divergente ale statelor, conflictele dintre organizațiile ale căror mandate se suprapun și dezacordurile privind principiile rezolvării conflictelor sunt factorii unor dezacorduri pe plan global. În aceste momente se apelează la un alt mecanism politico-diplomatic, și anume *concilierea*. Această procedură asociază elementele medierii și ale anchetei și are trăsături caracteristice proprii. Concilierea are ca obiect politico-juridic cercetarea faptelor prin audierea părților, ulterior se procedează la concilierea propriu-zisă prin propunerea de soluții părților. Primele referiri la procedura de conciliere s-au făcut în cadrul tratatelor bilaterale încheiate la începutul secolului al XX-lea. În anul 1922, Societatea Națiunilor a adoptat o rezoluție prin care se propunea statelor supunerea diferendelor unor comisii de conciliere. Soluția propusă de comisia de conciliere are un caracter facultativ. Concilierea realizează trecerea de la mijloacele politico-diplomatice de soluționare la cele juridictionale. Se aseamănă cu mijloacele juridictionale de reglementare a diferendului prin faptul că se realizează printr-o procedură în contradictoriu. Concilierea se desfășoară prin constituirea de către părțile în diferend a unei comisii de conciliere permanentă sau a unei comisii ad-hoc.

Acordurile de pace sunt rezultatul procesului de soluționare a conflictelor. Orice conflict se încheie în urma unui acord încheiat între părțile opozante, în general cu medierea unei părți externe în condițiile relațiilor internaționale. Prevenirea unui conflict care a eșuat trebuie să fie gestionată până când adversarii ajung la un acord de pace. Odată ce a fost semnat un acord de pace, procesul de consolidare a păcii poate începe și va consta în aplicarea condițiilor stipulate în acord. Scopul acordului este de a scoate adversarii ca de altfel și întreaga societate din conflict și de a pregăti condițiile pentru pace. Pentru acest lucru toate părțile implicate trebuie să se angajeze în respectarea unor responsabilități clar delimitate. De asemenea, sunt instituite mecanisme care să garanteze respectarea acordurilor și executarea „contractului”. Dacă prevenția conflictului nu a fost posibilă, devine imperativ să se pregătească rude de negocieri pentru a aduce adversarii în jurul mesei dialogului astfel încât toate părțile să fie convinse că învingătorul nu trebuie să câștige totul, iar cel care pierde, nu are nimic de câștigat.



Evoluția relativ anevoioasă a impunerii mijloacelor de soluționare pașnică a diferendelor în viața internațională a fost cauzată și de faptul că războiul era, până nu demult, o instituție legală potrivit dreptului internațional. Primul document internațional care condamna folosirea războiului pentru soluționarea diferendelor dintre state și impunea statelor obligația de a recurge numai la mijloace pașnice a fost Tratatul general de renunțare la război, cunoscut și sub numele de Pactul Briand-Kellogg sau Pactul de la Paris (1928). Documentul a creat o nouă normă de drept internațional, și anume interzicerea războiului de agresiune și a consacrat principiul reglementării pașnice a diferendelor internaționale. Până la sfârșitul secolului XX-lea, mijloacele de reglementare pașnică au cunoscut o perioadă de proliferare. În pofida acestei evoluții pozitive, rolul mijloacelor pașnice de rezolvare a conflictelor este limitat, recurgerea la ele fiind facultativă, iar principala garanție a protecției intereselor contestate rămânând în continuare recurgerea la forță cu urmări dintre cele mai grave la adresa mediului de securitate internațional.

NOTE:

1 http://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/definition_of_armed_conflict/, accesat la 14.04.2017.

2 Conflictele internaționale sunt definite în cele patru convenții de la Geneva din 1949 și în Protocolul adițional I din 1977. Conflictele de natură non-internațională sunt definite în articolul 3 comun al Convențiilor de la Geneva din 1949 și al Protocolului adițional II din 1977.

3 Prof.dr. Ionel Cloșcă, dr. Dumitru Codiță, *Dicționar enciclopedic de drept internațional umanitar: de la origini până în prezent*, Karta-Graphic, Ploiești, 2013, p. 343.

4 *Ibidem*, pp. 344-345.

5 *Revista de Științe Politice și Relații Internaționale*, X, 2, București, 2013, pp. 81-102.

6 *Hotărârea Curții Permanente de Justiție Internațională*, cazul Mavrommatis.

7 Curtea Permanentă de Justiție Internațională-seria A, nr. 6, p. 14.

8 *Carta ONU*.

9 A. Năstase, B. Aurescu, C. Jura, *Drept public internațional*, Ediția a 5-a, Editura C.H. Beck, București, 2009, p. 346.

10 *Convenția de la Haga pentru reglementarea pașnică a conflictelor internaționale*, din 18 octombrie 1907, <http://www.icrc.org/ihl/INTRO/195?OpenDocument>, accesat la 05.05.2017.

BIBLIOGRAFIE

Prof.dr. Cloșcă Ionel, dr. Codiță Dumitru, *Dicționar enciclopedic de drept internațional umanitar: de la origini până în prezent*, Ploiești, Karta-Graphic, 2013.

Cloșca Ionel, *Despre diferendele internaționale și căile soluționării lor*, Editura Științifică, București, 1973.

Cloșcă Ionel, *Conflicttele armate și căile soluționării lor*, Editura Militară, București, 1982.

Frunzeti Teodor, *Geostrategie*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009.

Iordache Constantin, *Rezolvarea legală a diferendelor internaționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005.

Kenneth N. Waltz, *Teoria politicii internaționale*, Editura Polirom, Iași, 2007.

Kissinger Henry, *Diplomația*, Editura All, București, 2007.

Prof.univ.dr. Mazilu Dumitru, *Diplomația, drept diplomatic și consular*, Editura Lumina Lex, București, 2003.

Morgenthau Hans J., *Politica între națiuni. Lupta pentru putere și lupta pentru pace*, Editura Polirom, Iași, 2007.

Năstase A., Aurescu B., Jura C., *Drept public internațional*, Ediția a 5-a, Editura C.H.Beck, București, 2009.